

รูปแบบและโครงสร้างของคณะกรรมการระดับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อม

นางสาวลัดดา เกียรติก้องขจร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-636-138-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 17295816

**A MODEL AND STRUCTURE OF ENVIRONMENTAL
DISPUTE RESOLUTION COMMITTEE**

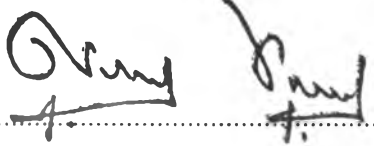
Miss Ladda Klatkongkhajorn

**A thesis submitted in fulfillment of the requirements
for the Degree of Master of Laws
Department of Law
Graduate School
Chulalongkorn University
Academic Year 1996
ISBN 974-636-138-4**

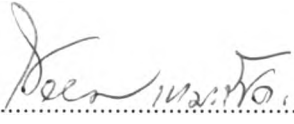
หัวข้อวิทยานิพนธ์   รูปแบบและโครงสร้างของคณะกรรมการระดับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อม
โดย   นางสาวลัดดา เกียรติทองขจร
ภาควิชา   นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ดร. สุนีย์ มัลลิกะมาลย์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

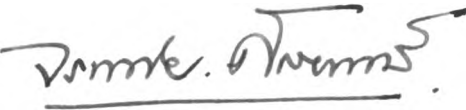

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ สุภาวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ไชยยศ เหมะรัชตะ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนีย์ มัลลิกะมาลย์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ อุดม สุภกิจ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ จรณชัย ศัลยพงษ์)

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิจัยวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ลัดดา เกียรติทองจร : รูปแบบและโครงสร้างของคณะกรรมการระดับข้อพิพาท
สิ่งแวดล้อม (A MODEL AND STRUCTURE OF ENVIRONMENTAL DISPUTE
RESOLUTION COMMITTEE) อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.
สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 173 หน้า. ISBN : 974-636-138-4

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงรูปแบบและโครงสร้างของคณะกรรมการระดับข้อพิพาทที่เหมาะสมกับการระดับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อมของไทย

จากการศึกษาพบว่า การระดับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันได้มีการใช้ในรูปแบบคณะกรรมการ แต่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เนื่องจากคู่กรณีไม่ได้มีส่วนร่วมในการเจรจา ทำให้ข้อพิพาทไม่สามารถยุติลงตามความพึงพอใจของคู่กรณีได้ และคณะกรรมการที่มีดังกล่าวยังขาดองค์ประกอบของโครงสร้างของคณะกรรมการ รวมทั้งยังไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ชัดเจนให้มีการระดับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อมโดยคณะกรรมการ

การวิจัยฉบับนี้จึงได้เสนอให้มีการระดับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อมนอกศาลโดยคณะกรรมการ โดยให้มีโครงสร้างของคณะกรรมการประกอบด้วยองค์คณะสามฝ่าย คือ ฝ่ายผู้เสียหาย ฝ่ายผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย และฝ่ายผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งมีจำนวนกรรมการอยู่ในระหว่าง 9-11 คน คณะกรรมการมาจากการแต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัด และการดำรงอยู่ของคณะกรรมการจะมีลักษณะเฉพาะกิจ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ประกอบด้วย การค้นหาข้อเท็จจริง รับฟังความคิดเห็นของคู่กรณีทุกฝ่าย ประสานงาน ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และทำบันทึกข้อตกลง โดยมีขั้นตอนการระดับข้อพิพาท 4 ขั้นตอน คือ 1) การสำรวจสภาพปัญหาเบื้องต้นโดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น 2) การแต่งตั้งคณะกรรมการระดับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อม 3) การสอบข้อเท็จจริงและถามข้อเรียกร้องจากคู่กรณี 4) การเจรจาไกล่เกลี่ย ผลของการดำเนินการระดับข้อพิพาทจะมีผล 2 ประการ คือ ผลการเจรจาไกล่เกลี่ยกับผลต่ออายุความฟ้องร้อง สำหรับระยะเวลาดำเนินการระดับข้อพิพาทกำหนดให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันแต่งตั้งคณะกรรมการระดับข้อพิพาท โดยให้ในแต่ละจังหวัดที่มีปัญหาสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นดำเนินการตามรูปแบบและโครงสร้างที่ได้นำเสนอแล้วโดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น ๆ เป็นผู้ตราข้อบัญญัติจังหวัดเพื่อกำหนดเป็นแนวทางที่จะให้เป็นทางเลือกสำหรับคู่พิพาทที่จะนำไปใช้ได้เลย และหากการนำรูปแบบและโครงสร้างดังกล่าวใช้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพแล้วก็อาจตราเป็นกฎหมายขึ้นใช้บังคับโดยเพิ่มหมวดว่าด้วยการระดับข้อพิพาทไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 โดยให้มีเนื้อหาว่า “เมื่อมีข้อพิพาทสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้น คู่กรณีอาจดำเนินการระดับข้อพิพาทโดยการตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารข้อพิพาทสิ่งแวดล้อม และให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการ การตั้งคณะกรรมการระดับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อมให้ถือว่าเป็นการกระทำอันมีผลเป็นเอกเทศกับการฟ้องคดี และให้อายุความสะดุดหยุดลงจนกว่าจะปรากฏว่าการดำเนินการของคณะกรรมการไม่อาจดำเนินการให้ข้อพิพาทยุติลงไปได้”

ภาควิชา .....นิติศาสตร์
สาขาวิชา .....นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิติศ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

#C770367 : MAJOR LAW
KEY WORD:

LADDA KIATKONGKHAJORN : A MODEL AND STRUCTURE OF ENVIRONMENTAL DISPUTE RESOLUTION COMMITTEE. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. SUNEEL MALLIKAMARL, Ph.D. 173 pp. ISBN : 974-636-138-4.

This research has a purpose to study a model and structure of the suitable committee to resolve an environmental dispute in Thailand.

The study reveals that the current dispute resolution on environmental matters has been made by committees; however, they are inefficient. The reason is the parties have no chance to participate in the negotiation; therefore, they do not satisfy with the resolution. In addition, neither the committees have set the structure nor having laws clearly supporting their authority to resolve the environmental dispute.

Hence, this research proposes to establish the committee to resolve the environmental dispute outside the court. The committee's structure shall be tri-parties, which are the damager, the mediator and the accused. The committee comprises of 9-11 persons appointed by the Governor and will be existed for the special purpose to resolve each dispute under case by case basis. Its authority are to survey the fact, obtain all parties' comments, cooperation and mediation and making an agreement. The dispute should be resolved according to the following steps:- 1) basic survey the case made by the local competent officer 2) appointment of the environmental dispute resolution committee 3) investigation and proposal made by the parties 4) negotiation and mediation. The resolution shall have 2 effects, which are mediation result and the prescription of litigation. The resolution period should be lasted within 90 days from the date of committee appointment. When there is an environmental dispute in any province, the above mentioned steps and structure should be followed. The Governor may issue provincial regulations as guidelines and options for the disputed parties. If the model and structure of the committee is efficiently used, it may be enacted as an addition part of the Enhancement and Conservation of National Environmental Quality Act B.E.2535. Its content should be read "Whenever the environmental dispute occurs, the disputed parties may proceed to the resolution by appointing the environmental dispute resolution committee. The local competent officer may also appoint such a committee. The appointment shall be deemed as an act which brings an effect equivalent to entering an action and the prescription is interrupted until it appears that the resolution cannot be reached."

ภาควิชา.....นิติศาสตร์
สาขาวิชา.....นิติศาสตร์
ปีการศึกษา.....2539

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลือทั้งในด้านความรู้ กำลังทรัพย์ และกำลังใจ จากท่านทั้งหลายที่มีแก่ผู้เขียน ซึ่งผู้เขียนมีความรู้สึกสำนึกในพระคุณของท่านทั้งหลายจนมิอาจลืมเลือนและมีความปรารถนาที่จะแสดงกตเวทิตาทุกโอกาสที่สามารถกระทำได้

ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ มัลลิกะมาสย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเมตตากรุณาแก่ผู้เขียนเป็นอย่างมากในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา แนวทางการเขียน ตลอดจนข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี

ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณ ท่านศาสตราจารย์ ไชยยศ เหมาะรัชตะ ที่ได้กรุณาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านอาจารย์พรชัย วรรณธรรม รองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ ท่านอาจารย์อุดม ศุภกิจ นายกสมาคมทนายความเพื่อสิ่งแวดล้อม และท่านอาจารย์จรณชัย ศัลยพงษ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ายิ่งเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้คำแนะนำและคำปรึกษาต่าง ๆ อันมีค่ายิ่งในการทำวิทยานิพนธ์แก่ผู้เขียน

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อมราวดี อังค์สุวรรณ เลขานุการบัณฑิตศึกษา ที่ได้กรุณาอำนวยความสะดวกในการประสานงานต่าง ๆ ของการทำวิทยานิพนธ์

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ท่านอัยการโกเมท ทองภิญโญชัย Prof. Dr. Nobuo Kumamoto Prof. Dr. S. Matthews Mr. Chirstopher McLeod อาจารย์หมอ อุทัยวรรณ กาญจนกมล คุณชนภัทร วินยวัฒน์ และคุณเอกชัย ฤทธิภักดี ที่ได้ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณ พันตำรวจเอก เมธี กุศลสร้าง คุณเลิศชาย-คุณอุษา จิระชาติ คุณเกริกเกียรติ พุทธสถิตย์ คุณนันทมน คงเจริญ คุณสุภา แซ่เต็ง ตลอดจนคณาจารย์ บรรณารักษ์ คณะเจ้าหน้าที่ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สิ่งแวดล้อมภาคจังหวัด เชียงใหม่ ผู้จัดการการนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน เจ้าหน้าที่และหน่วยงานราชการจังหวัดลำพูน เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการข้อมูลตุลาการ รวมทั้งผู้มีพระคุณอีกหลายท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในด้านต่าง ๆ แก่ผู้เขียน

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา พี่ชาย พี่สะใภ้ และญาติพี่น้องทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้เขียนมาโดยตลอด

ท้ายที่สุดวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีประโยชน์ทางวิชาการอยู่บ้าง ผู้เขียนขอมอบให้เป็นกตเวทิตาแต่บิดามารดา พี่ชาย พี่สะใภ้ และบูรพาจารย์ทุกท่านตลอดจนญาติพี่น้อง รวมทั้งผู้มีพระคุณทุกท่าน ส่วนข้อบกพร่องใด ๆ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว และขอภัยมา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	14
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	15
1.4 สมมติฐานของการวิจัย.....	15
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	15
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	17
บทที่ 2 การระงับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อม.....	18
2.1 ความหมายของผู้เสียหายและผู้ก่อให้เกิดความเสียหายในคดี สิ่งแวดล้อม.....	18
2.2 วัตถุประสงค์ของการระงับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อม.....	20
2.2.1 เพื่อให้มีการชดเชยค่าเสียหาย.....	20
2.2.2 เพื่อให้มีการระงับ ยุติ หรือแก้ไขมิให้มีการทำลาย สิ่งแวดล้อมต่อไป.....	21

	หน้า
2.2.3 เพื่อให้บรรเทาความเสียหาย.....	22
2.2.4 เพื่อการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้กลับคืนสู่สภาพเดิม.....	22
2.3 กระบวนการและผลของการระงับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อม.....	23
2.3.1 การเจรจาไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อม.....	23
2.3.1.1 การเจรจาระหว่างคู่พิพาท.....	23
2.3.1.2 การเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง.....	25
2.3.2 การฟ้องคดีต่อศาล.....	35
 บทที่ 3 การระงับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อมในต่างประเทศ.....	 47
3.1 การระงับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อมของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	47
3.1.1 ความเป็นมาของข้อพิพาทสิ่งแวดล้อม.....	47
3.1.2 วิธีการระงับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อม.....	47
3.1.2.1 การระงับข้อพิพาทในศาล.....	47
3.1.2.2 การระงับข้อพิพาทนอกศาล.....	49
3.2 การระงับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อมของประเทศญี่ปุ่น.....	52
3.2.1 ความเป็นมาของข้อพิพาทสิ่งแวดล้อม.....	52
3.2.2 วิธีการระงับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อม.....	56
3.2.2.1 การระงับข้อพิพาทในศาล.....	56
3.2.2.2 การระงับข้อพิพาทนอกศาล.....	56
3.2.3 ผลของการระงับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อม.....	67
3.2.4 กรณีศึกษา : กรณีพิพาทเกี่ยวกับเสียงและความสั่นสะเทือนจากโรงงานสิ่งทอ.....	67
3.3 การระงับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อมของประเทศอินโดนีเซีย.....	68
3.3.1 ความเป็นมาของข้อพิพาทสิ่งแวดล้อม.....	68
3.3.2 วิธีการระงับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อม.....	70
3.3.2.1 การระงับข้อพิพาทในศาล.....	70
3.3.2.2 การระงับข้อพิพาทนอกศาล.....	72
3.3.3 ผลของการระงับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อม.....	74
3.3.4 กรณีศึกษา : การระงับข้อพิพาทในคดี “Tapak”.....	74

	หน้า
บทที่ 4 รูปแบบและโครงสร้างของคณะกรรมการระดับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อม.....	80
4.1 องค์ประกอบของโครงสร้างคณะกรรมการระดับข้อพิพาท สิ่งแวดล้อม.....	81
4.1.1 องค์คณะของคณะกรรมการ.....	83
4.1.1.1 ฝ่ายผู้ได้รับความเสียหายหรือผู้แทน.....	83
4.1.1.2 ฝ่ายผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย.....	84
4.1.1.3 ฝ่ายผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย.....	84
4.1.2 ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ.....	92
4.1.3 การได้มาและการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ.....	93
4.1.4 กระบวนการระดับข้อพิพาท.....	96
4.1.5 ผลของการระดับข้อพิพาท.....	100
4.1.5.1 ผลจากการเจรจาไกล่เกลี่ย.....	100
4.1.5.2 ผลต่ออายุความฟ้องร้อง.....	102
4.2 การทดสอบรูปแบบและโครงสร้างคณะกรรมการระดับข้อพิพาท สิ่งแวดล้อมกับปัญหาข้อพิพาทสิ่งแวดล้อมนิคมอุตสาหกรรม ภาคเหนือ จังหวัดลำพูน.....	106
4.2.1 องค์คณะของคณะกรรมการ.....	109
4.2.1.1 ฝ่ายผู้เสียหาย.....	109
4.2.1.2 ฝ่ายผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย.....	109
4.2.1.3 ฝ่ายผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย.....	109
4.2.2 ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ.....	111
4.2.3 การได้มาและการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ.....	112
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	113
รายการอ้างอิง.....	126

ภาคผนวก.....	132
ผนวก ก.....	133
ผนวก ข.....	138
ผนวก ค.....	152
ประวัติผู้เขียน.....	173

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. ขั้นตอนการระงับข้อพิพาทระดับหมู่บ้าน.....	27
2. โครงสร้างคณะกรรมการระงับข้อพิพาทระดับรัฐบาลกลาง ของประเทศญี่ปุ่น.....	58
3. โครงสร้างคณะกรรมการระงับข้อพิพาทระดับท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น.....	61
4. โครงสร้างคณะกรรมการระงับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อม.....	82
5. โครงสร้างคณะกรรมการระงับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อม : กรณีข้อพิพาทที่เกิด ในเขตนิคมอุตสาหกรรมลำพูน.....	108